

УДК 336.225.682 "364"
DOI <https://doi.org/10.32782/pyuv.v5.2023.13>

М. К. Смакограй

orcid.org/0000-0002-8148-6844

аспірант кафедри публічного та міжнародного права

Київського національного економічного університету імені Вадима Гетьмана

ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ФІНАНСОВОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ПОДАТКОВІ ПРАВОПОРУШЕННЯ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ В УКРАЇНІ

Постановка проблеми. Для забезпечення фінансової стабільності держави та підтримки економіки під час воєнного стану було внесено низку змін до податкового законодавства, зокрема до норм, що регулюють відповідальність за податкові правопорушення. Були створені нові норми щодо звільнення від фінансової відповідальності та особливості застосування фінансової відповідальності за податкові правопорушення. У зв'язку з тим, що фінансові ресурси стають стратегічно важливим ресурсом для забезпечення потреб української армії та населення в умовах надзвичайності, постає проблема у ефективному застосуванні фінансової відповідальності. А через постійні зміни законодавства з цього питання, є необхідність у дослідженні цих правових явищ. Знаходячись в умовах війни Україна стикається з ускладненими завданнями, серед яких забезпечення фінансової стабільності та виконання податкового законодавства має винятково важливе значення. Введення воєнного стану в Україні 24 лютого 2022 року спричинило значні зміни у багатьох сферах життя, включаючи й податкову систему. Законодавчі зміни, прийняті протягом цього періоду, мали на меті забезпечити стійкість економіки та підтримку платників податків. Одним із важливих аспектів цих змін стало регулювання фінансової відповідальності за податкові правопорушення, що потребує додаткового дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням фінансової відповідальності за податкові правопорушення, системі юридичної відповідальності за податкові правопорушення присвячували свої роботи: Баїк О. І., Бандурка О. М., Гетманець О. П., Дмитренко Е. С., Кучерявенко М. П., Літвінцева А. С., Музика-Стефанчук О. А., Онищук Н. Ю., Плотнікова М. В., Сакали М. Я., Товкун Л. В. та інші. Їх дослідження сприяли створенню цілісної теорії фінансової відповідальності за податкові порушення. Проте все ще є необхідність в узгодженості та використанні деяких термінів і теоретичних засад, так само як і їх актуалізація та розгляд нових змін у податковому законодавстві.

Мета статті. Здійснити аналіз актуальних особливостей правового регулювання та розвитку інституту фінансової відповідальності за подат-

кові правопорушення, в тому числі під час воєнного стану в Україні, як самостійного виду відповідальності.

Завдання. Виокремити особливості правового регулювання фінансової відповідальності за податкові правопорушення під час воєнного стану. Дослідити основні зміни, що стосувалися фінансової відповідальності у Податковому кодексу України.

Виклад основного матеріалу. Загальне поняття фінансової відповідальності за порушення податкового законодавства, як відповідальності платника податків у податкових правовідносинах, яка цілком вписується в загальноприйняту в сучасній науці парадигму фінансового права, наразі зазнає суттєвої трансформації через низку умов. Вважаємо, що розгляд фінансової відповідальності за порушення податкового законодавства дозволяє визначити її місце в системі юридичної відповідальності. Непослідовна позиція законодавця щодо становлення фінансової відповідальності за податкові правопорушення та її виокремлення у Податковому кодексі України (ПКУ) призвела до наявності широкого теоретичного аргументу з цього приводу.

Досліджуючи фінансову відповідальність, Баїк О. І. підкреслює, що фінансова відповідальність за порушення податкового законодавства є видом відповідальності, який реалізується шляхом накладення на платників податків штрафів та фінансових санкцій [1, с. 351].

Музика-Стефанчук О. А. у своєму визначенні наголошує на державних органах чи органах місцевого самоврядування як суб'єктах фінансової відповідальності, що є нестандартним для науковців з даного підходу [5]. Відновлення публічних інтересів і покарання правопорушника як мета застосування відповідальності є особливістю визначення фінансової відповідальності Літвінцевою А. С. [4, с. 5], що вважаємо прийнятним та правильним. Вона підкреслює думки учених щодо існування широкого (комплексним міжгалузевим інститутом з субінститутами) і вузького (застосуванням виключно фінансових санкцій за податкові правопорушення) розуміння «податкової відповідальності».

Літвінцева А. С. вважає, що податкова відповідальність виступає підвидом фінансової відпові-

дальності [3, с. 150-152]. На думку Товкун Л. В., відповідальність за порушення податкового законодавства характеризується такими ознаками: визначається безпосередньо податковим законодавством; допускає заходи покарання до осіб, через невиконання або неналежне виконання ними податкових обов'язків; підставою є податкове правопорушення, котре передбачене податковим законодавством [10, с. 85].

Як підкреслює Онищук Н. Ю., противниками самостійності «бюджетної», «податкової», «валютної» відповідальності, аргументовано те, що відповідальність у сфері бюджетних, податкових, валютних відносин – це не самостійні види юридичної відповідальності, а лише різновиди фінансової. А фінансова відповідальність, серед інших видів юридичної відповідальності, вирізняється колом врегульованих відносин, самостійністю галузі фінансового права [6, с. 123]. Оскільки ми можемо говорити про її самостійність, важливо розглянути підстави притягнення до фінансової відповідальності. Бандурка О. М. та Гетманець О. П. виділяють такі підстави: нормативна (існування норми фінансового права); фактична (діяння (дія чи бездіяльність), яке містить склад фінансового правопорушення); процесуальна (рішення судового чи фінансового органу про застосування санкцій.) [11, с. 115]. З чим необхідно погодитись.

Також, невіддільним елементом системи фінансової відповідальності виступає процесуальний механізм застосування. З приводу чого Плотнікова М. В. зазначає, що процесуальні фінансово-правові норми суворо регламентують процедурну сторону фінансово-правової відповідальності [12, с. 82.]. Отже, фінансова відповідальність має свій процесуальний механізм застосування.

На наш погляд, основним аргументом щодо самостійності фінансової відповідальності, на нашу думку, є зміст ст. 111 ПКУ [17], яка визначає, що за порушення законів з питань оподаткування та іншого законодавства, контроль за дотриманням якого покладено на контролюючі органи, застосовується поряд з адміністративною та кримінальною відповідальністю ще і фінансова, яка встановлюється та застосовується згідно з ПКУ та іншими законами. Значна увага питанню фінансової відповідальності приділялася у наукових працях Кучерявенка М. П., який визначив фінансову відповідальність як форму реалізації державно-владного примусу, що виникає у разі вчинення порушення приписів фінансово-правових норм і полягає у застосуванні спеціально уповноваженими державними органами до правопорушника передбачених законом санкцій [13, с. 73]. У своєму визначенні Музика-Стефанчук О. А. ставить акцент

на державних органах або органах місцевого самоврядування як основних суб'єктах фінансової відповідальності, що є нестандартним для науковців з даного підходу [5]. Водночас відновлення публічних інтересів та покарання правопорушника є метою застосування відповідальності та особливістю визначення фінансової відповідальності Літвінцевої А. С. [4, с. 5.], що вважаємо актуальним. Основним у визначенні Сакали М. Я. є врегульовані правовими нормами охоронні, відносні правовідносини, які виникають між державою в особі її спеціальних органів та правопорушником [7, с. 95].

З цього приводу найбільш доцільною є позиція Дмитренко Е. С., яка визначає фінансово-правову відповідальність (у ретроспективному аспекті) як систему правовідносин між державою в особі уповноважених органів та порушником приписів фінансово-правових норм. Учена зазначає, що змістом яких (правовідносин) є заподіяння правопорушнику певних негативних наслідків за фінансове правопорушення з метою його покарання у притаманній сфері фінансово-правового регулювання формі, охорони фінансових правовідносин, припинення правопорушення та відшкодування завданої шкоди [2, с. 7].

Вважаємо правильним використовувати саме поняття «фінансова відповідальність», бо певною мірою, поняття «фінансова відповідальність», «фінансово-правова відповідальність» та «відповідальність за порушення фінансового законодавства» виступають часто тотожними, але більш коректним є перше з них, оскільки:

1) визначення поняття «фінансова відповідальність» закріплено п. 111.2 ст. 111 ПКУ [17];

2) наявність приставки «-правова» дає хибне уявлення про категорію відповідальності, адже тоді є відповідальність, що є «неправовою», до того ж інші види відповідальності такої приставки не мають.

З огляду на зазначене, фінансова відповідальність є суспільними відносинами між державою в особі уповноважених органів та порушником, що виникають внаслідок порушення фінансово-правових норм і полягають у застосуванні уповноваженими державними органами до правопорушника фінансово-правових санкцій, які забезпечуються публічним примусом з метою припинення правопорушення, відшкодування заподіяної шкоди та охорони суспільних інтересів у випадку скоєння правопорушення [9, с. 99].

Сьогодні є підстави говорити про нове формування фінансової відповідальності в українській правовій системі. Існування галузевої відповідальності в рамках фінансового права підтверджується властивими їй характеристиками, які служать критерієм для призначення незалежних видів відповідальності. До них відносяться кон-

кретні дії, конкретні фактичні, нормативні та процедурні підстави, самі санкції, а також конкретні цілі, функції та завдання відповідальності в правовій системі держави.

Актуальність проблематики фінансової відповідальності зумовлена і викликами сучасності, а саме ведення воєнного стану через збройну агресію росії. З 24 лютого 2022 року відповідно до Закону України «Про правовий режим воєнного стану» [19] в Україні введено режим воєнного стану. Це змусило внести певні зміни до чинного ПКУ. За час дії правового режиму воєнного стану штрафні норми, як і фінансова відповідальність зазнавали змін неодноразово.

Через що виникає необхідність розглянути деякі зміни до податкового законодавства. Зокрема, Закон № 2115 містить положення про те, що у період дії воєнного стану та протягом 3 місяців із моменту його припинення/ скасування звільнення юридичних і фізичних осіб, у т. ч. підприємців, від адміністративної (у т. ч. фінансової)/ кримінальної відповідальності за неподання/ несвоєчасне подання звітності (податкової, фінансової, бухгалтерської, розрахункової тощо) й інших документів, подання яких передбачено чинним законодавством у паперовій/ електронній формах відповідно до п. 1 пп. 6 цього Закону [14].

Тобто, особи звільняються від відповідальності за несвоєчасне подання звітності на період воєнного стану та 3 місяці після. Також цей Закон містить положення про те, що для осіб, у яких відсутня змога подати звітність (податкову, фінансову, бухгалтерську, розрахункову тощо) й інші документи, подання яких передбачено чинним законодавством у паперовій/ електронній формах, унаслідок їх участі в бойових діях, передбачено звільнення від адміністративної (у т. ч. фінансової)/ кримінальної відповідальності, а також надання відстрочки щодо подання вказаної звітності/ інших документів протягом 1 місяця з дня припинення наслідків, що спричинили їх неподання. Тобто цей Закон звертає увагу, на те за яких підстав особа може звільнитись від відповідальності за порушення фінансового законодавства відповідно до п.1 пп. 6 цього Закону [14].

Наступний Закон № 2118 [15], який ми проаналізуємо також спрямований на звільнення від відповідальності, а саме за:

– звільнення від відповідальності платників у разі відсутності можливості в них своєчасно сплатити податки (збори, обов'язкові платежі), подати звітність, здійснити реєстрацію ПН/РК, акцизних накладних. Платники повинні забезпечити виконання відповідних податкових обов'язків протягом 3 місяців із моменту припинення/ скасування воєнного стану відповідно

до підрозділу 10 розділу XX «Перехідних положень» Податкового кодексу України п. 69.1 [15].

Закон № 2120 визначає низку змін, що стосуються відповідальності за податкові правопорушення, зокрема скасовує заборону на застосування штрафів у разі виявлення порушень за фактичних та камеральних перевірок; тобто за порушення, виявлені під час таких перевірок, можуть застосовуватися штрафні санкції, тобто вводить відповідальність за порушення вищесказаних перевірок відповідно до прикінцевих та перехідних положень п. 2 [16].

Також є певні зміни, які стосуються пені за порушення податкового законодавства, то вона не нараховується, а нарахована підлягає анулюванню в разі вчинення діяння (дії або бездіяльності) особою внаслідок введення воєнного чи надзвичайного стану відповідно до п. 10 пп. 9-23 [16]. На період дії воєнного стану та протягом трьох місяців після припинення або скасування воєнного стану штрафні санкції за порушення при сплаті ЄСВ не застосовуються, пеня не нараховується, а нарахована – скасовується відповідно до п. 7 пп. 13 [16].

Також не застосовуються покарання за порушення порядку здійснення розрахункових операцій, окрім санкцій за порушення порядку здійснення розрахункових операцій при продажу підакцизних товарів, тобто це можна віднести до обставин, які звільняють від відповідальності.

Держава звільняється від відшкодування шкоди, заподіяної протиправними рішеннями, діями чи бездіяльністю контролюючих органів, якщо шкода була заподіяна внаслідок дії правового режиму воєнного чи надзвичайного стану; зокрема не нараховується пеня на невідшкодовану суму бюджетного відшкодування з ПДВ, якщо така заборгованість не відшкодована через виникнення форс-мажорних обставин у зв'язку із введенням воєнного чи надзвичайного стану відповідно до п. 4 [16].

Та слід зазначити, що норми Законів № 2115, № 2118 та № 2120 не звільняють від відповідальності всіх платників від податкових обов'язків, передбачених податковим законодавством, контроль за яким здійснюють податкові органи в період дії воєнного часу, а саме тих платників, у яких відсутня фактична можливість сплачувати податки (збори, обов'язкові платежі), подавати звітність, реєструвати ПН/РК, акцизні накладні через проведення за їх місцем обліку/ місцезнаходженням бойових дій.

Платники єдиного податку третьої групи відповідно до Закону України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо дії норм на період дії воєнного стану» п. 2 [16], які використовують особливості оподаткування єдиним податком за

ставкою 2 відсотки, можуть звільнитися від відповідальності у випадку несвоєчасного виконання ними податкових обов'язків, граничний термін виконання яких припадає на період починаючи з 24 лютого 2022 року до дня переходу таких платників на застосування особливостей оподаткування єдиним податком третьої групи за ставкою у 2 відсотки за умови виконання ними таких податкових обов'язків, щодо реєстрації податкових накладних/розрахунків коригування в Єдиному реєстрі податкових накладних, подання звітності, сплати податків і зборів, протягом 60 календарних днів з дня переходу на систему оподаткування, на якій такі платники податку перебували до обрання особливостей оподаткування єдиним податком за ставкою 2 відсотки відповідно до Закону України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо дії норм на період дії воєнного стану» п. 2 [16].

Таким чином, проаналізувавши ці закони, які внесли певні зміни в податкове законодавство на час дії воєнного стану, можна визначити, що деякі положення пом'якшили відповідальність або взагалі її скасували. Введені зміни підлаштовуються під сучасні важкі обставини, оскільки військові дії в Україні призвели до значних економічних та соціальних потрясінь. У таких умовах для платників податків може бути важко дотримуватися всіх вимог податкового законодавства.

Податкова система в Україні формується вже багато років, але назвати її досконалою або повною неможливо. Виходить, що постійні зміни і доповнення до законодавчих актів не тільки неоднозначні, а й вносять суперечності в сучасну систему оподаткування України. Можна зробити висновок, що часті зміни свідчать про нестабільність і неспроможність ефективного функціонування існуючої податкової системи в Україні [8, с. 87–89].

Проаналізуємо детальніше деякі статті, пункти ПКУ та внесені зміни до них, які сприяли становленню та розвитку інституту фінансової відповідальності за податкові правопорушення з 2020 року. А саме зміни, які були внесені до ПКУ та були запроваджені в редакції Закону № 466-IX [18], адже ним проведено переосмислення підходу держави щодо застосування відповідальності до платників податків.

Важливою є ст. 111 ПКУ та зміни, які були внесені. Пункт 111.2 ст. 112 був доповнений другим абзацом, а саме: «Фінансова відповідальність, що встановлюється згідно з іншими законами, контроль за дотриманням яких покладено на контролюючі органи, може застосовуватися у вигляді штрафних (фінансових) санкцій (штрафів) та/або пені». Тобто, цим пунктом було

встановлено відповідальність у вигляді штрафних (фінансових) санкцій (штрафів) та/або пені. З нової редакції ст. 111 ПКУ виключено таке поняття, як «фінансові санкції». Це означає, що всі види фінансової відповідальності, які встановлюються іншими законами, контроль за дотриманням яких покладено на контролюючі органи, є штрафними санкціями [18]. Штрафні санкції є найбільш поширеним видом фінансової відповідальності. Вони застосовуються за порушення податкового законодавства, законодавства про митний тариф, законодавства про акцизний податок та інші закони, контроль за дотриманням яких покладено на контролюючі органи. Крім того, нова редакція від 01.01.2022 п. 111.2 ст. 111 ПКУ уточнює, що фінансова відповідальність може застосовуватися у вигляді пені [16]. Пеня застосовується за несвоєчасну сплату податків, зборів, митних платежів та інших обов'язкових платежів.

Наступною розглянемо зміни внесені до ст. 112 ПКУ. Загальні умови притягнення до фінансової відповідальності за вчинення податкових правопорушень та порушення іншого законодавства, контроль за дотриманням якого покладено на контролюючі органи. Вона була прийнята з метою удосконалення порядку притягнення до фінансової відповідальності за вчинення податкових правопорушень та порушення іншого законодавства, контроль за дотриманням якого покладено на контролюючі органи. Що ж до п. 112.1 ст. 112 ПКУ, наявність вини, якщо інше не зазначено ПКУ, стала обов'язковою умовою притягнення особи до фінансової відповідальності. Звертаємо увагу, що винність (у випадках, прямо передбачених ПКУ) стала новелою визначення податкової відповідальності, яка зазначена у п. 109.1. ПКУ, окрім того, законодавцем було пояснено «діяння, які вчинені умисно», хоча й умисність не була внесена до ознак податкового правопорушення [18]. Що є не є логічним, на наш погляд. З іншої сторони, законодавець міг остерігатися ситуацій, коли діяння було насправді вчинене без умислу, і тоді воно не могло бути податковим правопорушенням, що створювало прогалину.

Пункт 112.6 статті 112 ПКУ був створений з метою удосконалення порядку застосування штрафних санкцій за вчинення податкових правопорушень, було розширено правопорушення, які стали підставою для притягнення до відповідальності [16]. Також певні зміни було введено пп. 112.8.9 п. 112.8 ст. 112 ПКУ, у разі виявлення порушень законодавства за результатами проведення перевірок до платників податків застосовується відповідальність згідно з ПКУ, законами, контроль за виконання яких покладено на контролюючі органи, з урахуванням обставин, які передбачені пп. 112.8.9 п. 112.8

ст. 112 ПКУ [16], що звільняють від фінансової відповідальності. При цьому вимоги законодавства щодо зупинення штрафних санкцій на період воєнного стану, встановленого КМУ на всій території України не застосовуються на основі Закону України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо особливостей оподаткування та подання звітності у період дії воєнного стану» [15].

ПКУ було доповнено ст. 112¹, якою встановлюються обставини, що пом'якшують відповідальність, а п. 112^{1.2} зазначає, що можуть бути й інші обставини, які контролюючий орган може встановити на власний розсуд. Це крок до пом'якшення фінансової відповідальності, хоча може мати й деякі корупційні ризики.

Стаття 113 ПКУ містить перелік штрафних санкцій, які застосовуються за порушення податкового законодавства та законодавства про митний тариф, законодавства про акцизний податок та інших законів, контроль за дотриманням яких покладено на контролюючі органи, тому ця зміна є логічною, і оскільки до того назва була не зовсім точною та не повністю описувала зміст статті. Стаття 113 ПКУ була доповнена пунктами 113.5, 113.6, 113.7 та 113.8 [18]. Ці пункти містять перелік штрафних санкцій, які застосовуються за вчинення податкових правопорушень, пов'язаних з порушенням законодавства про митний тариф, законодавства про акцизний податок та інших законів, контроль за дотриманням яких покладено на контролюючі органи. Недосконалість чинного законодавства – не єдина проблема податкової системи, але ця проблема все ще знаходиться в центрі уваги.

Питання щодо фінансової відповідальності за податкові правопорушення регулюються не лише Податковим кодексом України. За податкові правопорушення передбачена ще адміністративна та кримінальна відповідальність, а отже і регулюється Кодексом України про адміністративні правопорушення [20], Кримінальним кодексом, [21]. Також фінансові санкції встановлені Бюджетним кодексом України [22] та іншим нормативними актами. Це все може давати розбіжності при регулюванні питання щодо фінансової відповідальності, в тому числі за податкові правопорушення.

Висновки з дослідження і перспективи подальших розвідок у цьому напрямі. Воєнний стан став причиною багатьох змін, які будуть стимулом для розвитку інституту фінансової відповідальності за податкові правопорушення. Багато проблем з'являється у зв'язку з відсутністю ефективного механізму притягнення платника податків до фінансової відповідальності за невиконання своїх зобов'язань. Хоча існує багато

підходів до розв'язання проблем у податковій сфері, реальні зміни можливі тільки при системному підході, а це означає, що повинні бути реалізовані всі податкові функції: фіскальні, регулюючі та адміністративні. Крім того, потребує подальших досліджень та розвитку поняття вини та умислу у податковому законодавстві.

З метою забезпечення фінансової стабільності держави та підтримки економіки під час воєнного стану було внесено низку змін до ПКУ, зокрема до норм, що регулюють відповідальність за податкові правопорушення, які ми розглянули та проаналізували в статті. Посилення відповідальності за податкові правопорушення спрямоване на посилення контролю за дотриманням податкового законодавства та забезпечення інтересів держави в умовах воєнного стану. Це також є важливим фактором для відновлення економіки України після закінчення війни.

Фінансова відповідальність за порушення податкового законодавства є специфічною за своєю матеріально-правовою та процесуальною суттю. Метою фінансової відповідальності за порушення податкового законодавства є відновлення правопорядку у сфері справляння податків та зборів шляхом застосування до порушника фінансово-правових санкцій. Останні зміни до податкового законодавства передбачають як посилення відповідальності, так і особливі підстави звільнення від фінансової відповідальності за податкові порушення, зокрема і за ті, що виявлені податковими органами на підставі результатів перевірок, які проводяться під час воєнного стану.

Література

1. Баїк О. І. Понятійно-категоріальний апарат податкового права України: дис. ... д-ра юр. наук: 12.00.07 / Національний університет «Львівська політехніка», Львів, 2019. 522 с.
2. Дмитренко Е. С. Юридична відповідальність суб'єктів фінансового права (як складова механізму правового забезпечення фінансової безпеки України): автореф. дис. ... докт. юрид. наук. 12.00.07. Київ, 2011. 36 с.
3. Літвінцева А. С. Фінансова відповідальність за порушення податкового законодавства. *Підприємництво, господарство і право*. 2016. № 6. С. 150-154. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pgip_2016_6_31.
4. Літвінцева А. С. Правова природа фінансової відповідальності. *Право і суспільство*. 2016. № 3(2). С. 125-131. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pis_2016_3\(2\)_24](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pis_2016_3(2)_24).
5. Музика-Стефанчук О. А. Про бюджетну відповідальність органів публічної влади. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2012. № 2. С. 251.
6. Онищук Н. Ю. Відповідальність суб'єктів фінансових правовідносин. *Наукові праці Національного університету «Одеська юридична академія»: зб. наук. пр. МОНмолодьспорт України, НУ «ОЮА»*. Одеса: Юрид. л-ра, 2012. Т. 12. С. 121 – 129.

7. Сакали М. Я. Правова природа юридичної відповідальності за вчинення податкових правопорушень. *Актуальні проблеми держави і права*. 2010. Вип. 56. С. 91-97. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/apdp_2010_56_17.

8. Слаблюк Н.С. Податкова система України: сучасний стан та напрямки вдосконалення. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2019. №1. С. 87-89.

9. Смакограй М.К. Особливості процесуального механізму застосування фінансової відповідальності за податкові правопорушення. *Київський часопис права*. 2022. №3. С. 98-105.

10. Товкун Л. В. Відповідальність за порушення податкового законодавства як складова фінансової відповідальності. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія: Право*. 2014. № 1106, Вип. 17. С. 84-86. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VKKhIPR_2014_1106_17_24.

11. Фінансове право: підручник / О. М. Бандурка та ін. Харків: Екограф, 2015. 500 с.

12. Плотнікова М. В. Фінансове право: конспект лекцій Суми: Сумський державний університет, 2019. 253 с. URL: https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream-download/123456789/75238/1/Plotnikova_Fin_pravo.pdf.

13. Кучерявенко М. П. Фінансове право: навч. посіб. Харків: Право, 2010. 288 с. URL: https://library.nlu.edu.ua/POLN_TEXT/KNIGI-2010/FinPravo_2010.pdf.

14. Про захист інтересів суб'єктів подання звітності та інших документів у період дії воєнного стану або стану війни: Закон України від 03.03.2022 р. № 2115-IX: станом на 26 груд. 2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2115-20#Text> (дата звернення: 05.10.2023).

15. Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо особливостей оподаткування та подання звітності у період дії воєнного стану: Закон України від 03.03.2022 р. № 2118-IX: станом на 25 лист. 2022 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2118-20#Text> (дата звернення: 01.10.2023).

16. Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо дії норм на період дії воєнного стану: Закон України від 15.03.2022 р. № 2120-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2120-20#Text> (дата звернення: 25.09.2023).

17. Податковий кодекс України: Кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI: станом на 3 вер. 2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text> (дата звернення: 04.10.2023).

18. Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо вдосконалення адміністрування податків, усунення технічних та логічних неузгодженостей у податковому законодавстві: Закон України від 16.01.2020 р. № 466-IX: станом на 1 січ. 2022 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/466-20#Text> (дата звернення: 20.10.2023).

19. Про правовий режим воєнного стану: Закон України від 12.05.2015 р. № 389-VIII: станом на 19 жовт. 2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text> (дата звернення: 19.10.2023).

20. Кодекс України про адміністративні правопорушення (статті 213 – 330): Кодекс України від 07.12.1984 р. № 8073-X: станом на 20 серп. 2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80732-10#Text> (дата звернення: 15.10.2023).

21. Кримінальний кодекс України: Кодекс України від 05.04.2001 р. № 2341-III: станом на

5 жовт. 2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text> (дата звернення: 11.10.2023).

22. Бюджетний кодекс України: Кодекс України від 08.07.2010 р. № 2456-VI: станом на 24 серп. 2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17#Text> (дата звернення: 11.10.2023).

Анотація

Смакограй М. К. Особливості правового регулювання фінансової відповідальності за податкові правопорушення під час воєнного стану в Україні. – Стаття.

Ця робота присвячена дослідженню актуальних особливостей правового регулювання фінансової відповідальності за податкові правопорушення, в тому числі під час воєнного стану в Україні. У межах даної роботи розглянуто ключові особливості правового регулювання фінансової відповідальності за податкові правопорушення під час воєнного стану в Україні. Зокрема, проаналізовано зміни, внесені до Податкового кодексу України, та їх вплив на правовий статус платників податків. Виокремлені особливості звільнення від фінансової відповідальності платників податків під час воєнного стану. У роботі досліджено розвиток інституту фінансової відповідальності за податкові правопорушення у Податковому кодексі України, розглянуто особливості застосування санкцій та відповідальності для суб'єктів господарювання та фізичних осіб під час воєнного стану. Аргументовано використання поняття «фінансова відповідальність», у порівнянні поняттями «фінансово-правова відповідальність» та «відповідальність за порушення податкового законодавства». Зазначене визначення «фінансової відповідальності».

У статті проаналізовано право на відстрочку платежу за борговим зобов'язанням за порушення податкового законодавства вчинені під час воєнного стану. Наголошено на самостійності фінансової відповідальності. Визначено, що фінансова відповідальність є суспільними відносинами між державою в особі компетентного органу та правопорушником, що виникають внаслідок порушення фінансово-правових норм. Штрафи, що накладаються на правопорушників компетентними державними органами, є фінансовими санкціями, що застосовуються в порядку державного примусу з метою припинення порушень, відшкодування завданих збитків та захисту публічних інтересів у разі вчинення правопорушення.

Ця робота може слугувати основою для подальших досліджень проблематики фінансової відповідальності за податкові правопорушення під час воєнного стану в Україні.

Ключові слова: фінансова відповідальність, фінансова відповідальність за порушення податкового законодавства, податкові правопорушення, податкова відповідальність, воєнний стан.

Summary

Smakohrai M. K. Features of the legal regulation of financial liability for tax offenses during martial law in Ukraine. – Article.

This research article is devoted to the study of actual peculiarities of legal regulation of financial liability for tax offenses, including during martial law in Ukraine. Within the framework of this topic, the author examines the peculiarities of legal regulation of financial liability for tax offenses during martial law in Ukraine. In particular, the author analyzes the

changes to the Tax Code of Ukraine and their impact on the legal status of taxpayers. The author highlights the peculiarities of exemption from financial liability of taxpayers during martial law. The article examines the development of the institute of financial liability for tax offenses in the Tax Code of Ukraine, and considers the peculiarities of applying sanctions and liability to business entities and individuals during martial law. The author substantiates the use of the concept of "financial liability" in comparison with "financial-legal liability" and "liability for violation of tax legislation". The definition of "financial liability" is given.

The article analyzes the right to defer payment of a debt obligation for violations of tax legislation committed during martial law. The author emphasizes

the independence of financial responsibility. It is determined that financial liability is a social relationship between the State, represented by a competent authority, and an offender arising from a violation of financial and legal norms.

Fines imposed on offenders by the competent state authorities are financial sanctions applied as a matter of state coercion in order to stop violations, compensate for damages and protect the public interest in case of an offense. This work can serve as a basis for further research on the issues of financial liability for tax offenses during martial law in Ukraine.

Key words: financial responsibility, financial responsibility for violation of tax legislation, tax offenses, tax liability, martial law.